

HALJALA KOOL

SÄDE-LIIS ORUJÕE

8. KLASS

ÕPILASTE KEELEHOIAKUD NING SUHTUMINE EESTI KEELDE JA SELLE ÕIGEKEELSUSESSE HALJALA KOOLI 7.–9. KLASSI ÕPILASTE NÄITEL

JUHENDAJA: KÜLLI HEINLA

SISSEJUHATUS

Inimene omandab oma emakeele peaaegu märkamatu oma vanematega ja lähedastega suheldes. Süstemaatilisem keeleõpe algab koolis. Koolis – vahel ka varem – algab võõrkeelte õppimine. Mida vanemaks saadakse, seda rohkem mõjutusi, ka keelelisi, saadakse ümbritsevast keskkonnast.

Uurimistöo teema „Õpilaste keelehoiakud ning suhtumine eesti keelde ja selle õigekeelsusesse Haljala Kooli 7.–9. klassi õpilaste näitel“ valiti töö kirjutaja huvist saada teada, millised on koolikaaslaste hoiakud eesti keele ja inglise keele suhtes ning kuidas nad suhtuvad nii eesti keele kui ka võõrkeelte õppimisse.

Uurimistöo eesmärgiks seati:

- 1) tutvuda varasemate keelehoiakuid käsitlevate uurimustega;
- 2) selgitada küsitluse abil välja Haljala Kooli põhikooli III astme õpilaste keelehoiakud ja suhtumine korrektse emakeele valdamisse.

Töö kirjutaja püstitas hüpoteesi, et põhikooli III astme õpilased väärtustavad inglise keele õppimist ja arvavad, et eesti keelt pole vaja õppida, sest seda osatakse iseenesest.

Eesmärgi saavutamiseks korraldati küsitlus, millele vastas 70 õpilast: 7. klassist 20, 8. klassist 22 ja 9. klassist 28 (lisa 1, 2). Samuti intervjueriti 7. klassi õpilasi (lisa 3) ning vesteldi võõrkeele õpetaja Aleksei Kochubeiga. Töö autor tutvus teemakohase kirjandusega, millest on antud lühiülevaade.

Uurimistöö jaguneb kolmeks peatükiks. Esimeses peatükis tehakse kokkuvõtte loetud teemakohastest artiklitest ning selgitatakse keeleökoloogia, keelevahetuse ja keelehoiakutega seotud probleeme. Teises peatükis analüüsitakse keelehoiakuid puudutavate küsimuste vastuseid. Kolmandas peatükis analüüsitakse kogutud vastuste põhjal, kuidas suhtuvad Haljala kooli 7.–9. klassi õpilased korrektse emakeele kasutamisse ja õigekirja. Töö lõpeb kokkuvõttega.

SISUKORD

1. KEELEHOIAKUD JA KEELE KESTLIKKUS.....	4
2. HALJALA KOOLI 7.–9. KLASSI ÕPILASTE KEELEHOIAKUD.....	6
3. HALJALA KOOLI 7.–9. KLASSI ÕPILASTE SUHTUMINE KIRJAKEELE VALDAMISSE .	12
KOKKUVÕTE	16
KASUTATUD ALLIKAD	18
LISA 1.....	19
LISA 2.....	20
LISA 3.....	21

1. KEELEHOIAKUD JA KEELE KESTLIKKUS

Maailmas arvatakse olevat umbes 6000 keelt. Globaliseerumise tingimustes võib 21. sajandi jooksul hävida 90% (optimistlikumad arvavad 50%) keeltest. Kahtluse alla on seatud ka eesti keele püsimine. Keele hääbumisega kaasneb keelevahetus. Keele hääbumise vastandiks on keele püsimine – teadlik keelehoiak, mis tähendab keele aktiivset kasutamist kogukonna igapäevaelus. (Ehala ja Niglas, 2004, 2115)

Keele kestlikkuse, hääbumise ja keelevahetuse küsimustega on teadlased tegelenud juba 1970. aastatest alates.

Keeleökoloogia mõiste võttis kasutusele Einar Haugen 1972. aastal. Ta defineeris keeleökoloogia mõiste kui „keele ja teda ümbritseva keskkonna vastasmõju uurimise“, mõeldes keskkonna all ühiskonda, mis keelt kasutab. Tänapäeval kõige tuntuma keeleökoloogia mudeli töötas 1990. aastate alguses välja USA keelesotsioloog Joshua Fishman ning tema mudel keskendub kitsalt keelevahetuse keeleliste aspektidele. (EKKAM)

Keeleökoloogia teemat käsitleb ka etnolingvistilise vitaalsuse teooria, mis tekkis 1970. aastate lõpul (Howard Giles, Richard Bourhis). Etnolingvistilise vitaalsuse teooria võimaldab näidata keelekogukonna enda aktiivset rolli keele säilitamise ja keelevahetuse protsessis.

Eesti keeleteadlane Martin Ehala on esitanud keelelise jätkusuutlikkuse teooria, mis lähtub eeldusest, et keelekogukond on kooslus, mis oma toimimise kaudu ennast taastoodab. Keele kogukonda mõjutavad väliskeskond, sisekeskkond ja etnolingvistiline vitaalsus. Peamised ohud keelekeskkonna kestlikkusele tulenevad muutustest väliskeskkonnas. (EKKAM)

Mõiste keelekeskkond tähendab keeleterritooriumi, mida asustavad keelekõnelejad, mitmesugused organisatsioonid ja institutsioonid ning mida iseloomustab püsiv keeleline korrastatus erasfääris, hariduses ja teaduses, majanduses, avalikus ruumis, meedia- ja loomeruumis. Keelekeskkond ongi põhiline tegur, mis mõjutab keele kestlikkust. (EKKAM)

Keelehoiakuid on uuritud palju ja mitmekülgset.

2003. aastal viidi kooliõpilaste seas läbi esinduslik uuring (Martin Ehala, Katrin Niglas), mille eesmärk oli saada ülevaade hoiakutest, mis võiksid mõjutada noorte keelevalikuid olukordades ja keskkondades, kus on võimalik valida eesti ja inglise keele vahel, näiteks veebisuhtluses, meelelahutust tarbides, kooli- ja tööelus ning segaperekonnas. Vastustest ilmnas, et noored väärtustavad emakeelt identiteedi osana, kuid on skeptilised eesti keele kui vahendi tulevikuperspektiivide osas. (Ehala ja Niglas, 2004, 2139)

Kaheksa aastat hiljem ehk aastal 2011 korraldati uuringut kooliõpilaste seas üle Eesti. Uuringust möödunud aastate jooksul on maailmas ja Eestis aset leidnud olulisi muutusi: vaba liikumine, õpilaste ja üliõpilaste vahetusprogrammid on reaalsus, välismaal õppimine ja töötamine on tõsiselt võetav alternatiiv kohalikele võimalustele, internet on laialt levinud. Samas on tugevnenud rahvuslikud meeleolud. (Tammmägi ja Ehala, 2011, 241)

Teismeiga on etnilise identiteedi kujunemise ja kinnistumise periood, seega on keele jätkusuutlikkuse tagamisel oluline roll just noortel. Nende identiteediotsingute tulemustest sõltub keele põlvkondlik edasikandmine. Teadlased toovad kahe uuringu põhjal välja, et inglise keele kasutamine on tõusuteel. Inglise keele kasutamine igapäevaelus on kasvanud võrreldes 2003. aastaga 2011. aastal uuringu andmeil 18%-lt 24%-le. Õpilaste keelehoiakute üldmall on jäänud samaks: identiteedi jaoks ebaolulistest kasutusvaldkondades ollakse valmis eelistama seda keelt, mis võimaldab kulusid kokku hoida, identiteedile olulistest valdkondades aga eelistatakse eesti keelt. (Tammemägi ja Ehala, 2011, 257)

Õpilaste keelehoiakud on olnud suhteliselt stabiilsed, kuid oluliselt on kasvanud inglise keele kasutamise aktiivsus. Professor Mati Hint peab eesti keele tulevikku väga ohustatuks. Ta väidab, et see ei sõltu niivõrd üksnes meie naabrusest, vaid suurel määral meist endist. Ta peab ohtlikuks noorte skeptilist suhtumist Eesti tulevikku ja omaenda tulevikku Eestis, millega kaasneb eestikeelse kultuuri alahindamine ja valmisolek Eestist lahkuda. Samuti peab M. Hint ohtlikuks ingliskeelse linnaruumi tekkimist. (Vestlus Mati Hindiga, 2017, 73)

2. HALJALA KOOLI 7.–9. KLASSI ÕPILASTE KEELEHOIAKUD

Uurimistöö järgnevas osas tehakse kokkuvõtte keelehoiakuid puudutavast küsitlusest. Küsimustele vastasid Haljala Kooli 7.–9. klassi õpilased. Tutvunud uuringutega, mis Eestis noorte keelehoiakute kohta on tehtud, kasutas autor oma töös osaliselt samu küsimusi ja lisas mõned juurde. Töös analüüsitakse tüdrukute ja poiste vastuseid eraldi, eesmärgiga saada teada, kas poiste ja tüdrukute keelehoiakud erinevad. Tüdrukuid oli vastajate hulgas vähem: 7. klassist 8, 8. klassist 11 ja 9. klassist 10 (kokku 29) poisse oli 7. klassist 12, 8. klassist 11 ja 9. klassist 18 (kokku 41).

Küsimusele, millist keelt kasutatakse igapäevases internetisuhtluses, vastasid 7. klassi tüdrukud (7), et enamasti eesti keelt, kuid lisati, et vahel ka inglise keelt, kui suheldakse sõbrannaga, kes elab välismaal. 8. klassi tüdrukud vastasid, et tavaliselt kasutavad nad eesti keelt, kuid vahel ei tule mõni eestikeelne sõna meelde, siis inglise keelt. Keelevalik sõltub ka sellest, kellega suheldakse: välismaa sõpradega inglise keeles, aga ka vene keeles. Üks vastaja tõi välja, et ta ei oska inglise keelt ja tal pole selle vastu ka huvi. 9. klassi 10 tüdrukust 8 kasutab igapäevases internetisuhtluses eesti keelt, välismaal elavate sõpradega räägitakse inglise keeles.

Küsimusele, millist keelt kasutavad poisid igapäevases internetisuhtluses, vastas 7. klassi 12 poisist 6, et suhtluskeel on eesti keel, 6 poissi kasutab inglise keelt, täpsustades, et seda mitte-eestlastega suheldes, õppetöös või arvutimängudes, üks noormees kasutab inglise keelt iga päev parima sõbraga suheldes. 3 poissi aga lisasid, et mõlemat keelt – oleneb olukorrast.

Samamoodi vastasid ka 8. klassi poisid – internetisuhtluses kõneldakse eesti ja inglise segakeeles (3), ainult eesti keeles (4) ja inglise keeles (5), põhjendades viimast valikut sellega, et mängudes kasutatakse üle maailma inglise keelt. 9. klassi noormehed (15) kasutavad internetisuhtluses valdavalt eesti keelt (nad lisasid ka kommentaari: „Oleme ju eestlased,“), inglise keelt arvutimängudes, videoid vaadates või keeleoskuse arendamiseks (3).

Vastustest tuleb välja, et igapäevases internetisuhtluses kasutatakse peamiselt eesti keelt. Poisid, kes mängivad rohkem arvutimänge kui tüdrukud, kasutavad mängides ja videoid vaadates inglise keelt.

Sõpradega silmast silma suheldes kasutavad nii 7., 8. kui ka 9. klassi tüdrukud (kokku 19) eesti keelt, kuid vahel lipsab kõnesse ingliskeelseid sõnu. Lisatakse, et osa sõnu kõlabki inglise keeles paremini. Eestikeelset suhtlust põhjendab 7. klassi tütarlaps nii: „Miks peaks kasutama inglise keelt, elatakse ju Eestis ja õpitakse Eesti koolis.“

Kaaslastega silmast silma suhtlevad poisid enamasti eesti keeles (7. klassi poistest 5, 8. klassi poistest 5, 9. klassi poistest 13). 3 noormeest 7. klassist kasutavad sõpradega suheldes inglise keelt, sest see meeldib neile rohkem kui eesti keel. Nad lisasid kommentaari: „Teised ei saa

aru, vahel läheb mõni sõna meelest, mõnda asja on inglise keeles kergem seletada.“ Intervjuus toovad noormehed välja, et inglise keel on nende jaoks arusaadav ja lihtne. Nad kasutavad seda kogu aeg ja vestlevad väga erinevatel teemadel. Poisid hindavad enesekindlalt oma inglise keele oskust väga heaks.

Küsimusele, kui võrd kättesaadav peaks olema IT-alane sõnavara eesti keeles, vastati, et see peaks olema eestikeelne, kuid hästi tõlgitud. Inglisekeelset tarkvara pidas paremaks 7. klassist 2, 8. klassist 2 ja 9. klassist 8 poissi ja üks tüdruk. Kui kõrvutada tüdrukute ja poiste vastuseid, nähtub, et poiste hulgas on rohkem neid, kes leiavad, et IT-alane sõnavara peaks olema ingliskeelne (29%).

Küsimus, mis puudutas nutiseadme tarkvara keelt ning selle seost hinnaga, vastasid pooled 7. klassi tüdrukutest (4), et ostaksid eestikeelse tarkvaraga telefoni, sest seda on kergem käsitseda; pooled (4) töid välja, et ostaksid ingliskeelse, sest see on odavam ja sellest saadakse paremini aru. Kaheksanda klassi tüdrukutel pole kindlat eelistust. Vastati ka, et ei vaadata hinda, vaid kvaliteeti. Samamoodi vastab ka 2 10-st 9. klassi tüdrukust. Üks eelistab eestikeelse tarkvaraga nutiseadet ja 7 õpilast eelistab muretseda ingliskeelse tarkvaraga telefoni. Valikut kommenteerisid nad nii: „Säästab raha, arendab keeleoskust, sellest saadakse aru, sest kasutusjuhendid on ka ingliskeelsed.“

Kas odavam hind mõjutaks valima nutiseadet ingliskeelse tarkvaraga, vastasid kõik 12 7. klassi poissi, et hinnast hoolimata valiksid nad ingliskeelse. Valikut kommenteerisid nad nii: „Mugavam kasutada, meeldib rohkem, saadakse õppida keelt, saadakse tarkvara muuta eestikeelseks, ollakse harjunud, osatakse inglise keelt hästi, säästetakse raha, arendataks keeleoskust.“ Sama vastuse andsid 8. ja 9. klassi poisid, ainult 2 poissi valiksid eestikeelse tarkvaraga nutiseadme, põhjendades valikut oma kehva inglise keele oskusega.

Võrreldes tüdrukute ja poiste vastuseid, siis poiste jaoks on tähtsam inglise keel, hind ei ole oluline; tüdrukud vaatavad lisaks hinnale ka telefoni kvaliteeti.

Küsimusele, kas 7.–9. klassi tüdrukud loevad inglise- või muukeelset kirjandust, oli ülekaalukas vastus, et ei loeta (25 tüdrukut). Üks 7. klassi ja üks 9. klassi tüdruk on lugenud originaalkeeles „Harry Potteri“ sarja raamatuid, üks 8. klassi tüdruk on lugenud venekeelseid anekdoote. 9. klassis märgiti ühel korral, et võõrkeeles loetakse religioosset kirjandust ja koomikseid.

Võõrkeelseid ajakirju üldjuhul ei loeta (22), loetakse juhuslikult mõnda artiklit veebis (4).

Küsimustele, mis puudutasid ingliskeelse kirjanduse ja ajakirjanduse lugemist, vastasid 7.–9. klassi poisid valdavalt eitavalt. Inglisekeelset kirjandust loetakse ainult siis, kui mõne kooliülesande tarbeks on vaja seda teha. Üks 9. klassi poiss oli lugenud raamatut „Hunger Games“, paar õpilast ajakirja National Geographic.

Tüdrukud vastasid, et filmide vaatamisel jälgitakse subtiitreid, sest siis on kergem keskenduda sisule (19). Kui on tegemist kergema filmi ja tekstiga, saadakse filmi sisust ka ilma subtiitriteta aru (9).

Filme vaadates jälgivad subtiitreid 7. klassist 9, 8. klassist 7 ja 9. klassist 12 poissi. Subtiitreid ei jälgi 10 poissi.

Millises keeles eelistavad 7.–9. klassi 29 tüdrukut laule kuulata? Ingliskeelseid laule meeldib kuulata 19 tüdrukule. Oma valikut põhjendasid nad nii: „Need on kaasahaaravad, repertuaar on lai, need kõlavad paremini, tüdrukute lemmikartistid laulavad inglise keeles.“ Tuuakse välja, et: „Eestikeelsed laulud on kohutavad,“ (1), „Kuulatakse kõike peale eestikeelsete,“ (1). Kuid meeldib kuulata ka venekeelseid: „Neis on mõte,“ ja soomekeelseid laule. Üks tüdruk vastas, et laulude puhul ei ole keel oluline, peaasi, et on hea muusika.

Tüdrukute hinnangul võiksid lauljad Eesti Laulul ja Eurovisioonil laulda eesti keeles (14), põhjendades keelevalikut, et esindatakse Eestit (7), arvati ka, et: „See eristaks teistest lauljatest, oma au pärast tuleks laulda eesti keeles, eestikeelsed laulud on ilusamad ja kõlavad hästi.“ Inglise keelt eelistaks 29 tüdrukust 14. Valdavalt põhjendati inglise keele eelistust nii: „Siis saavad kõik aru ja oleks suurem võimalus võita.“ Mõned arvasid, et lauljad peavad ise otsustama, millises keeles laulda, oluline pole keel, vaid see, et laul oleks ilus.

Seitsmenda klassi poistele (9) meeldib kuulata laule inglise keeles, ühele poisile vene keeles, üks poiss vastas, et kuulab meelsasti mõlemas keeles ja üks poiss pidas oluliseks, et laul oleks hea, keel pole oluline. Ka 2 8. klassi poissi arvas, et keel pole oluline, kuid 9 poissi eelistab inglise keelt, mis nende arvates kõlab paremini. Ka pooled 9. klassi poistest (9) peavad paremaks ingliskeelseid laule, põhjendades nii: „Eestikeelsed pole head, eesti laulud on prügi.“ Ka üheksanda klassi poiste hulgas on neid (4), kes hindavad laulu, mitte keelt. Kuulatakse ka venekeelseid laule.

Küsimusele, millises keeles peaksid Eesti lauljad esinema rahvusvahelistel lauluvõistlustel, vastasid poisid enamasti, et inglise keeles: 7. klassis viis, 8. klassis kolm ja 9. klassis seitse vastajat. Vastust põhjendati nii: „Kõik saavad aru, Eesti saab parema koha ning on kergem võita“. Kuid oli õpilasi, kes arvasid, et lauluvõistlustel peaks kõlama eesti keel (7. klass – viis, 8. klass – kolm, 9. klass – kaheksa): „See on meie emakeel, mida saame teistele tutvustada, esindatakse oma riiki, oleme eestlased, eestlased ei oska inglise keeles laulda.“ Oli poisse, keda lauluvõistlused ei huvita ning neil ei ole oma arvamust. Rõhutati ka, et lauljal on keele osas valikuvabadus (7. klass – 3, 8. klass – 4, 9. klass – 2).

Eespool välja toodud M. Hindi arvamus noorte skeptilisest suhtumisest oma tulevikku Eestis ja oma kultuuri alahindamisest saab kinnitust ka antud uurimistöös: vähemalt poplaulude osas eelistatakse inglise keelt ja peetakse seda eesti keelest paremaks.

Küsimusele, kas gümnaasiumi- ja ülikooliharidust peaks saama omandada ka inglise keeles, vastas suurem osa tüdrukuid jaatavalt (seitseteist), lisades: „See annaks parema võimaluse tulevikus läbi lüüa, inglise keel on kõige tähtsam keel, saaks oma keeleoskust arendada.“ Osa õpilasi pidas seda vajalikuks siinsete välismaalaste huvides, et neil oleks kergem õppida. Oli ka vastajaid (4), kelle seisukoht oli, et hariduskeeleks ei peaks olema inglise keel, kuid soovi korral võiks. 7. klassist rõhutasid 3 tüdrukut, et elatakse Eestis ja meie riigikeel on eesti keel ning haridust peaksime omandama eesti keeles. Üks 9. klassi tüdruk vastas, et koolis peaks õppima eesti keeles, inglise keelt saab õppida ka mujal. Kahel õpilasel puudus oma seisukoht.

Võimaluse kohta omandada ingliskeelne gümnaasiumi- ja ülikooliharidus vastas 10 7. klassi poissi jaatavalt, põhjendades seda nii: „Mõned õpilased oskavad inglise keelt paremini kui eesti keelt; inglise keelt on igal pool vaja.“ 8. klassi poistest 8 pidas ingliskeelset haridust vajalikuks, 9. klassi poistest vastas jaatavalt 10 poissi, põhjendades vastust nii: „See toob meie maale rohkem välismaalasi; läheb elus vaja; on eestlasi, kes valdavad inglise keelt paremini kui eesti keelt.“ Samale küsimusele vastas eitavalt kaheksa poissi, tuues põhjuseks, et elatakse Eestis ja nii kaoks eesti keel. 4 õpilast arvasid, et osa kursusi võiks olla inglise keeles.

„Eesti keele arengukava 2011–2017“ hindamiseks ja uue koostamiseks tellis haridus- ja teadusministeerium keeleseisundi uuringu, mille koostas Tartu Ülikooli sotsiaalteaduste rakendusuuringu keskus koostöös Balti Uuringute Instituudi ja Tartu Ülikooli eesti ja üldkeeleteaduse instituudiga. Eesti keeleseisundi uuringu eesmärk oli välja selgitada eesti keele ja võõrkeelte staatus, maine ning õppe, uurimise ja arendamise olukord. (Tender, 2017, 94)

Keelepoliitikas on vaja teha õigeid otsuseid. Emakeelsel kõrgharidusel on eesti keele hoidmisel ja tänapäevase riigi arendamisel eriline roll. Praegu jagab eestikeelne kõrgharidus õppekeele staatust põhiliselt inglise keelega. Millist õppekeelt kasutatakse kõrghariduses, on järgmiste põlvkondade keelehoiakute ja -kasutuse kujundamisel väga olulise ning kaugele ulatuva toimega. (Vihman, 2017, 98)

Tartu Ülikooli vanemteadur Virve-Anneli Vihman rõhutab, et emakeelne kõrgharidus on 1,3 miljoni elanikuga riigis märkimisväärne saavutus. Riiklik keelepoliitika peab toetama eestikeelse tarkvara arendamist ja kasutamist, tõstma nii eesti- kui ingliskeelse õppe kvaliteeti ning motivatsiooni õpetada ja õppida eesti keeles. Vastasel juhul tekib spiraalefekt – eestikeelse õppe toetus väheneb nii laste kui ka lastevanemate seas ning kõrghariduse õppekeel mõjutab ka eelnevaid kooliastmeid. (Vihman, 2017, 99)

Praegu on eesti keel kõrghariduses veel domineeriv keel, kuid ingliskeelse õppe osakaal kogu aeg suureneb. Inglise keele roll tänapäeval on möödapääsmatu, kuid samas on eestikeelne teadusõpe keele säilimiseks kriitilise tähtsusega. Kõrgkoolide rahvusvahelistumise seisukohast on ingliskeelne õpe vajalik, kuid eestikeelne õpe ei tohiks kaduda üheltki

õppesuunalt. Oluline on eesti keelt soosivate hoiakute kujundamine ja igaühe isikliku vastutuse tunnetamine. (Vihman, 2017, 101)

Uurimistöös analüüsitud 7.–9. klassi õpilaste seisukohad ingliskeelse hariduse kättesaadavuse kohta gümnaasiumiastmes ja kõrgkoolis on soosivad. Üle poolte (58%) küsimustele vastanud tüdrukutest pidas vajalikuks, et ingliskeelne haridus oleks kättesaadav; veel rohkem on ingliskeelse hariduse vajalikkuses veendunud põhikooli vanema astme poisid (68,2%). M. Hindi poolt välja toodud ohtlik tendents, et noored ei seosta oma tulevikku Eestiga, saab kinnitust juba põhikooli õpilaste suhtumises: inglise keelt peab suur osa õpilasi eesti keelest tähtsamaks, sellega saab igal pool hakkama ning väidetakse, et osa õpilasi oskavad seda paremini kui eesti keelt.

Küsimusele, kas koolis tuleks suurendada eesti keele või inglise keele tundide arvu, vastas 8 tüdrukut, et eesti keele tunde võiks rohkem olla, 4 tüdrukut vastas, et rohkem peaks olema inglise keele tunde. Enamik õpilasi (17) vastas, et mõlema aine tunde on piisavalt.

Poiste suhtumine eesti keele või inglise keele tundide arvu suurendamisse koolis väljendub arvamuses, et mõlema aine tunde on piisavalt (32). 7. klassist ühele, 8. klassist ühele ja 9. klassist 3 poisile meeldiks, et inglise keele tunde oleks rohkem. 3 poissi 9. klassist suurendaks eesti keele tundide arvu.

2003. aastal korraldatud uuringus (Ehala ja Niglas) arvasid Eesti õpilased, et inglise keele tunde peaks rohkem olema, 2011. aastal ei peetud tundide arvu suurendamist vajalikuks. Ka Haljala kooli 7.–9. klassi õpilastest enamik vastas aastal 2017, et nii inglise kui ka eesti keele tunde on piisavalt.

Muulaste eesti keele oskusesse suhtuvad noored tolerantset. 7. klassist arvas 6 tüdrukut, et muust rahvusest inimestel tuleks eesti keel ära õppida, siis saaksid nad paremini hakkama, see oleks viisakas. Samal seisukohal oli 5 8. klassi tüdrukut ja 9 9. klassi tüdrukut, kes lisasid: „Elatakse Eestis, eesti keel on riigikeel, aitab sulanduda“. Samas arvati ka, et ei pea eesti keelt selgeks õppima: „Ei pea, aga oleks tore; oma asi, saavad suhelda ka teises (inglise) keeles“.

Muust rahvusest inimeste eesti keele õppimise kohta arvasid poisid, et nad peaksid eesti keelt õppima (7. klass – 8, 8. klass – 6, 9. klass – 10), põhjendades nii: „Siis on muulastel kergem hakkama saada; eesti keel on riigikeel; saaks nendega kergemini suhelda; isegi siis, kui nad saaksid inglise keelega hakkama, oleksid nad keelt õppides solidaarsed, saaksid targemaks.“ Eitavalt vastas 2 7. klassi poissi, kes lisasid: „Peaksid hoopis inglise keele selgeks õppima“; 2 8. klassi poissi lisasid: „Eesti keel on raske, õppigu parem inglise keelt“; 5 9. klassi poissi lisasid: „Inglise keel on maailma keel, sellega saab igal pool hakkama, eesti keel on takistuseks“. Oli õpilasi (7), kes arvasid, et sundida ei tohi, nad võiksid eesti keele selgeks õppida, kuid see on inimese enda valik.

Varasemates uuringutes (2003, 2011) arvasid õpilased, et segaperekonnas peaks ikkagi kõneldama eesti keelt, seega tuleks võõramaalastel eesti keel selgeks õppida (82%). Antud uurimistööst nähtub, et Haljala kooli õpilased on avatud ning väitele, et muust rahvustest inimestel tuleks eesti keel ära õppida, vastas jaatavalt 62,8% õpilastest. Haljala kooli 7.–9. klassi õpilastel oli ka arvamusi, et teistest rahvustest inimestel oleks mõttekas õppida hoopiski inglise keelt. Arvati ka, et sundida ei tohi, inimesel on omal vaba valik keelte õppimiseks.

Kokkuvõtvalt võib väita, et ka väikeses maakoolis on inglise keel tungimas igapäeva kooliellu. Inglise keelt on alimad kasutama poisid: analüüsitud vastused näitavad, et nii internetisuhtluses kui ka silmast silma suheldes kasutavad inglise keelt rohkem poisid, samuti soetaksid nad ingliskeelse tarkvaraga nutiseadme. Inglisekeelseid laule eelistavad kuulata nii poisid kui ka tüdrukud, eesti laule peetakse kehvaks. Õpilased arvavad, et rahvusvahelistel lauluvõistlustel võiksid lauljad siiski eelistada eesti keelt (48% tüdrukutest ja 39% poistest). Ka ingliskeelse gümnaasiumi- ja ülikoolihariduse võimalust hindavad rohkem poisid kui tüdrukud.

Töö autor pöördus võõrkeele õpetaja Aleksei Kochubei poole küsimusega, kas õpetaja tunnetab õpilaste hoiakute erinevust inglise ja vene keele õppimisel. Õpetaja A. Kochubei õpetab inglise keelt kolmandat aastat ja õppeaastal 2017/2018 on tal ka vene keele tunnid põhikooli II astmes. Õpetaja A. Kochubei tõi välja, et inglise keel on lihtsam kui vene keel, selles keeles on tänapäeva noorte muusika, mängud ja filmid. Juba 6. klassi õpilastel on inglise keeles head teadmised. Vene keel on raskem, tähestik on teistsugune ning grammatika keeruline. Lisaks ka see, et vene kultuur, näiteks kirjandus ja filmid ei paku lastele nii suurt huvi kui ingliskeelne kultuur.

3. HALJALA KOOLI 7.–9. KLASSI ÕPILASTE SUHTUMINE KIRJAKEELE VALDAMISSE

Põhikooli ja gümnaasiumi õppekavas on eesti keelt väärtustatud kõrgelt: „Keel on rahvuskultuuri ja rahvusliku identiteedi kandja ning tema valdamine kõnes ja kirjas on inimese mõtlemisvõime kujunemise, vaimse arengu ning sotsialiseerumise alus ja eeldusi.“ Põhikooli õppekavas taotletakse, et õpilane väärtustab eesti keelt kui rahvuskultuuri kandjat, tajub keeleoskust õpioskuste alusena ning oma identiteedi osana, omandab põhiteadmised keelest ja õigekirjaoskuse, õpib kasutama suhtlemiskanaleid ja tekstiliike, arendab kriitilist mõtlemist. (RT Põhikooli riiklik õppekava)

Õppekava rõhutab, et eesti keel on ühtaegu kooli õppekeel ja keskne õppeaine. Eesti keele valdamine loob eeldused kõigi õppeainete edukaks omandamiseks, samaaegu arendavad kõik õppeained keelekasutuse üldpädevusi. (RT gümnaasiumi riiklik õppekava)

Emakeeleõpetajad on mures õpilaste keeleoskuse pärast, sest emakeeletundide arv on järjest vähenenud. Juba 2009. aastal tegi Eesti Emakeeleõpetajate Selts pöördumise presidendile, riigikogule, valitsusele, haridus- ja teadusministeeriumile ning Eesti haridusavalikkusele, milles märgib, et õppemahu vähenemine viiks eesti keele jätkusuutlikkuse alla kriitilist piiri. Pöördumises hoiatati, et emakeeleõppe mahu vähendamine võib kaasa tuua ohtlikke tagajärgi, nagu näiteks noorte keeleoskuse ja lugemuse vähenemine ning koolilõpetajate võime vähenemine jätkata õpinguid või tulla toime tööelus. (Joalaid, 2009, 76)

Eesti keel kui õppeaine jätab paljud õpilased ükskõikseks. Põhjus võib olla arvamuses, et emakeel on nii iseenesest mõistetav, et seda nagu ei olegi vaja õppida. Arvatakse, et kõik, mida koolis tahetakse õpetada, on juba iseenesest selge. Paljud noored väidavad, et saavad eestlasena tunnis olles juba oma keelevaistuga hakkama. Paljud õpilased ei pane tunnis tähele, ei pea vajalikuks õppida eesti keelt ja tegelevad tunnis kõrvaliste asjadega. On levinud arvamus, et keel on kaasasündinud anne, kuid tegelikkuses see nii ei ole. Keelt tuleb ka juurde õppida, kuna keel on pidevas muutumises. (Ehala, 2001, 51, 52)

Eesti keele pärast muretseb ka Eesti Keele Kaitse Ühing (EKKÜ), mille eesmärk on hoida eesti keelt kui riigikeelt. EKKÜ ei tegele ainult õpilaste keelehoiakutega, vaid pöörab tähelepanu kõigi keelekasutajate korrektsele keelele. Keelekasutaja peab eeskätt muutma enda hoiakut kirjakeelde ning arendama oma pädevusi eesti keele vallas. (Vääri, 2009, 52)

Intervjuus M. Ehalale avaldab muret eesti keele tuleviku üle professor Mati Hint: „Väga halb asi on üldhariduskooli õppekavas emakeele asetamine esimesest võõrkeelest (inglise keelest) madalamale. See ei ole eetiline, see on vabatahtlik koloniaalmentaliteedi omaksvõtt.“ (Vestlus M. Hindiga 2017, 73)

Töö järgnevas osas analüüsitakse, kuidas suhtuvad Haljala Kooli 7.–9. klassi õpilased korrektse kirjakeele valdamisse.

Küsitluses paluti vastajal hinnata, kui tähtsaks peetakse kirjakeele valdamist. Tüdrukute arvamused kajastuvad allolevas tabelis.

Tabel 1. Suhtumine korrektse kirjakeele kasutamisse (tüdrukud)

	7. klass (8)	8. klass (11)	9. klass (10)
Väga tähtis	4	3	6
Tähtis	3	2	3
Oluline	1	6	1
Väheoluline	0	0	0
Pole üldse oluline	0	0	0

Tüdrukutest (vastajaid 29) 13 pidas korrektse kirjakeele valdamist väga tähtsaks, lisades: „See on meie emakeel; meeldib korrektselt väljenduda; tahan töökohta, kus peab hästi oskama eesti keelt, olen eestlane; et vältida keele kadumist; olen uhke, et oskan niivõrd erilist keelt.“ Kaheksa õpilast pidas kirjakeeleoskust tähtsaks. Vastuse „oluline“ andis kaheksa tüdrukut, põhjendades oma vastust järgmiselt: „Ei pea väga raskeid keeleküsimusi teadma, peasi, et oskan rääkida ja kirjutada; pean inglise keelt tähtsamaks.“ Teisi vastusevariante ei valitud. Kui võrrelda vastuseid klasside lõikes, siis kõige vähem väärtustavad korrektset kirjakeeleoskust 8. klassi tüdrukud (11-st 3).

Tabel 2. Suhtumine korrektse kirjakeele kasutamisse (poisid)

	7. klass (12)	8. klass (11)	9. klass (18)
Väga tähtis	3	3	5
Tähtis	6	4	7
Oluline	3	3	6
Väheoluline	0	1	0
Pole üldse oluline	0	0	0

Tabelist nähtub, et väga tähtsaks peab korrektset kirjakeele kasutamist 41 vastanust 11 poissi, tähtsaks 17 ja oluliseks 12 poissi. Ühe 8. klassi poisi jaoks on kirjakeele hea valdamine väheoluline.

Kui võrrelda tüdrukute ja poiste vastuseid protsentides, siis korrektse kirjakeele valdamist peab väga tähtsaks 44,8% tüdrukutest ja 26,8% poistest. Korrektse kirjakeele valdamist peab tähtsaks 27,5% tüdrukutest, poistest 41,4%. Seega võib väita, et väga tähtsaks või tähtsaks peavad head emakeeleoskust nii poisid kui tüdrukud, ainult et tüdrukute vastustes on ülekaalus „väga tähtis“, poistel „tähtis“.

Teiste ainete kirjalikes töödes õigekirja enamasti ei jälgita. Põhjenduseks töid tüdrukud: „Õpetaja saab niigi aru, tähtis on sisu, tegu pole eesti keele tunniga, õigekiri hinnet ei mõjuta.“ 7 õpilast püüavad jälgida õigekirja ka teiste ainete kirjalikes töödes, et mitte rumal näida, leiti, et endal on parem tunne ning ollaksegi harjunud õigesti kirjutama. Paar õpilast väitis enesekindlalt: „Ei kirjutagi vigadega, et õpetaja saab paremini aru, saab parema hinde, see on loomulik.“ Ka 8. klassi poistest vastas 4, et nad pööravad õigekirjale tähelepanu kõigis õppeainetes, 9. klassi poistest andis jaatava vastuse kümme 10, kes lisasid: „Vead häirivad, ei taha rumal näida, eesti keel on oluline“. On õpilasi (7. klass – 4, 8. klass – 4, 9. klass 1), kes vastasid, et vahel jälgivad või üritavad jälgida, kuid mitte nii palju kui eesti keele kirjalikke töid tehes. Õigekirja ei peeta vajalikuks (7. klass – 2, 8. klass – 1, 9. klass – 7), sest tähtsam on sisu: „Õpetaja saab niikuinii aru, mida vastatakse, õigekirja jälgides ei saa sisule keskenduda, seda pole küsitud ega hinnata.“

Interneti keelekasutuses eiratakse õigekirjareegleid (suur ja väike algustäht, kokku- ja lahkukirjutamine, kirjavahemärgid), kasutatakse slängi, lühendeid, suheldakse eesti ja inglise segakeeles. Seda teevad nii poisid kui ka tüdrukud.

Eesti keele tundides analüüsitakse eri suhtlusolukordi ja õpitakse, millist keelekasutust nõuab üks või teine suhtlussituatsioon: kus tuleb kasutada kirjakeelt, kus võib suhelda vabamalt.

Mitte kõik tüdrukud ega poisid ei pea kirjakeele kasutamist vajalikuks dokumentides, riigikogu ja ametiasutuste asjaajamises, seadustes, avaliku elu tegelaste sõnavõttudes ja avalikus ruumis, populaarteaduses, kus see on nõutud.

Suhtlusvõrgustikes, blogides, jututubades jms peab nii osa tüdrukuid kui ka poisse kirjakeele kasutamist vajalikuks, mis läheb vastuollu nende vastusega eelmisele küsimusele, sest nad ise ei kasuta internetisuhtluses korrektset kirjakeelt. Kirjavahetuse puhul toodi välja, et keelekasutus oleneb sellest, kellele kirjutatakse. Seaduste, dokumentide ja asjaajamise keelekasutuse kohta andsid kõige täpsemad vastused 9. klassi õpilased, kõige ebatäpsemalt tajusid suhtlusolukordi 8. klassi poisid.

Internetisuhtluse ebakorrektselt keelekasutust on peetud suureks ohuks eesti keelele, kuid nii see pole. Tiit Hennoste on öelnud, et spontaanne argikeel ja netikeel ei ole mitte eesti keele hävitamine, vaid selle eluspüsimise võimalus. Ta rõhutab, et oluline koht eesti keele saatuses on hoopis avaliku elu keelel. Haritud inimese tunnuseks on kirjakeele valdamine. „Kui eesti

haritlasel asendab keelelisi väärtushinnanguid keeleline jock, siis paistab sellest läbi eesti keele lõpliku suremise protsess.“ (Hennoste, 2012, 161)

Kirjakeele valdamist peavad olulisemaks tüdrukud. Eesti keele õigekirja väärtustamine kasvab vanusega: nii 9. klassi tüdrukutele kui ka poistele on oluline vallata õigekirja. Teiste õppeainete kirjalikke töid tehes ei pöörata õigekirjale tähelepanu, vaid keskendutakse sisule – seda teevad nii poisid kui ka tüdrukud. Kuid on ka õpilasi, kes püüavad alati õigesti kirjutada.

KOKKUVÕTE

Tänapäeva globaliseerivas maailmas hävivad paljud väikesed keeled. Muutunud väärtushinnangud, avatud maailm, demograafilised probleemid ja keelte kestlikkus või hääbumine on omavahel tihedalt seotud.

Keelevalikut mõjutavad keelehoiakud. Eesti õpilaste keelehoiakuid on uurinud teadlased Martin Ehala, Katrin Niglas ja Annika Tammemägi 2003. ja 2011. aastal. Uuringud näitasid, et inglise keele kasutamine on tõusuteel. Töö autor seadis uurimistöö eesmärgiks selgitada välja Haljala Kooli 7.–9. klassi õpilaste keelehoiakud ja nende suhtumise emakeele õppimisse ja korrektse keelekasutusse.

Uurimistööks materjali saamiseks koostatud küsimustele vastas 70 õpilast. Selgus, et igapäevases internetisuhtluses kasutatakse valdavalt eesti keelt, kuid segamini ingliskeelsete sõnade ja väljenditega. Arvutimängudes ja videoid jälgides kasutatakse inglise keelt. Silmast silma suheldes kasutatakse eesti keelt, kuid tihti tuleb kõnesse ingliskeelseid sõnu. Kolm 7. klassi poissi suhtlevad omavahel nii koolis kui ka vabal ajal kogu aeg inglise keeles.

IT-alane sõnavara peaks õpilaste arvates olema eestikeelne. Nutiseadme puhul eelistatakse, (eriti poisid) ingliskeelse tarkvaraga seadet, sest inglise keelt osatakse hästi.

Kultuurivaldkonnas kasutavad noored nii eesti kui ka inglise keelt. Raamatuid ja ajakirjandusväljaandeid loetakse eesti keeles, välja arvatud mõned üksikud näited („Harry Potteri“ sarja raamatud või National Geographicu artiklid). Muusika valdkonnas eelistatakse kuulata ingliskeelseid laule. Kui on tegemist Eesti riigi esindamisega Eurovisioonil, arvavad peaaegu pooled küsitletutest, et tuleks laulda eesti keeles, sest esindatakse oma riiki.

Osa noori suhtub skeptiliselt oma tulevikku Eestis ja peab vajalikuks omandada gümnaasiumi- ja kõrgkooliharidus inglise keeles (58% tüdrukutest ja 68,2% poistest). Inglise keelt peetakse kõige tähtsamaks keeleks ning selle valdamine aitab kindlustada tulevikku.

Teistest rahvustest inimeste eesti keele õppimisse suhtutakse tolerantselt: on õpilasi (62%), kes peavad vajalikuks, et muulased eesti keele selgeks õpiksid. Kuid arvati ka, et nad võiksid hoopis inglise keelt õppida, sest sellega saab igal pool hakkama.

Emakeele olukorda koolis analüüsivatest artiklitest selgus, et teadlased ja õpetajad muretsevad selle üle, et eesti keele tunde on vähe ning õpilaste õigekirjaoskus kehv. Eesti keele õppekavas seatud eesmärki kasvatada arenenud, intelligentne, oma keelt ja rahvast väärtustav noor inimene on raske täita.

Küsitluse analüüs näitas, et õpilased peavad korrektse kirjakeele oskamist ja õigekeelsust tähtsaks või väga tähtsaks, mõned aga ei pidanud seda üldse oluliseks. Õigesti püütakse

kirjutada eesti keele tundides, kuid teiste õppeainete kirjalikke töid tehes kõik õpilased õigekirjale tähelepanu ei pööra, vaid keskenduvad sisule.

Internetisuhtluse keelekasutuses ei jälgita õigekirjareegleid, kasutatakse slängi ja lühendeid. Kirjakeele valdamist ning õigekirjaoskust peetakse küll tähtsaks, kuid väga tihti väärtustatakse inglise keelt emakeelest kõrgemalt.

Teadlaste uuringutes (Ehala ja Niglas 2003, Tammemägi ja Ehala 2011) õpilaste keelehoiakute kohta tõdeti, et inglise keel on tungimas meie igapäevaellu. Siinse uurimistöo tulemuste põhjal pidas see väide paika ka Haljala Kooli põhikooli vanema astme õpilaste puhul. Püstitatud hüpotees, et õpilased hindavad inglise keelt emakeelest tähtsamaks, sai kinnituse. Siiski võib öelda, et on õpilasi, kes väärtustavad oma emakeelt ja tahavad seda hästi osata.

KASUTATUD ALLIKAD

Ehala, Martin 2017. Kakskeelsusest kolmkümmend aastat hiljem. Vestlus M. Hindiga. – Oma Keel nr 2, lk 65–73.

Ehala, Martin ja Niglas, Katrin 2004. Eesti koolinoorte keelehoiakud. – Akadeemia nr 10, lk 2115–2143.

Ehala, Martin 2001. Rõõm keelest. – Oma Keel nr 2, lk 51–55.

Hennoste, Tiit 2012. Keelega on jukk. – Vikerkaar nr 10–11, lk 153–160.

Joalaid, Piret 2009. Emakeeleõpetajad emakeele kaitsel. – Keelekaitsja. Põhjala, Priit ja Väari, Reet (Koostajad). Tartu, lk 75–83.

Tammemägi, Anni ja Ehala, Martin 2012. Eesti õpilaste keelehoiakud 2011. aastal. – Keel ja Kirjandus nr 4, lk 241–260.

Tender, Tõnu 2017. Keelekasutusest Eesti kõrghariduses, sh Eesti keeleseisundist. – Oma Keel nr 2, lk 94–97.

Vihman, Virve-Anneli 2017. Keelekasutusest Eesti kõrghariduses. – Oma Keel nr 2, lk 98–102.

Vääri, Reet 2009. Missugust eesti keelt me tahame – normeeritud kirjakeelt. – Keelekaitsja. Põhjala, Priit ja Väari, Reet (Koostajad). Tartu, lk 51–58.

Riigi Teataja 2. Põhikooli riiklik õppekava. Vastu võetud 06.01.2011

Kochubei, Aleksei. Suuliselt autorile, 14.11.

EKKAM Teadustöö. Kättesaadav: (<http://ekkam.ut.ee/et/index.php?id=teadustoo>) (8.11. 2017)

LISA 1

Uurimistöo „Õpilaste keelehoiakud ning suhtumine korrektssesse kirjakeelde Haljala Kooli 7.–9. klassi õpilaste näitel“

On valdkondi, kus on valida eesti keele ja inglise keele vahel.

1. Millist keelt (eesti või inglise) kasutad igapäevases internetisuhtluses? Too välja eri olukordi ja keeleveliku põhjused.
2. Kas kasutad inglise keelt ka igapäevasuhtluses sõpradega näost näkku? Kui jah, siis põhjenda, miks?
3. Keele asendumist mingis ühiskonnaelu valdkonnas teise, tugevama keelega tähistatakse keeleteaduses mõistega *valdkonnakaotus*. Kas IT-alane tarkvara peaks olema kättesaadav eesti keeles?
 - loomulikult
 - jah, kuid korraliku tõlkega
 - ei, inglise keel on parem
4. Kui ingliskeelse tarkvaraga nutiseade on odavam eestikeelse tarkvaraga omast, kumma Sa ostaksid?
5. Kas Sa loed inglise- või muukeelset kirjandust? Kui jah, siis nimeta, mida?
6. Kas Sa loed inglise- või muukeelset ajakirjandust (ajakirjad)? Nimeta, mida?
7. Kas Sa jälgid filme vaadates eestikeelseid subtiitreid või saad ilma filmi sisust aru?
8. Millises keeles laule meeldib sulle kuulata? Miks?
9. Millises keeles peaksid Eesti lauljad esinema Eesti Laulul ja Eurovisioonil? Miks?
10. Kas soovi korral peaks gümnaasiumis ja kõrgkoolis saama õppida inglise keeles? Miks?
11. Kas koolis tuleks suurendada eesti keele tundide arvu? Inglise keele tundide arvu?
12. Kas teiste rahvuste esindajad Eestis peaksid õppima selgeks eesti keele? Nii eitava kui jaatava vastuse korral põhjenda, miks.

LISA 2

Õpilaste suhtumine korrektsesse kirjakeelde ja õigekeelsusesse

1. Kui tähtis on sulle osata hästi eesti keelt?
 - väga tähtis
 - tähtis
 - oluline
 - väheoluline
 - pole üldse oluline
2. Põhjenda oma eelmise küsimuse vastust.
3. Kui oluline on sinu jaoks eesti keele õigekiri eesti keele tunnis eri laadi tekste kirjutades?
 - väga tähtis
 - tähtis
 - oluline
 - väheoluline
 - pole üldse oluline
4. Kui pidasid õigekirja oluliseks, siis põhjenda, miks?
5. Kas Sa pöörad õigekirjale tähelepanu teiste õppeainete tekste, töid kirjutades? Põhjenda.
6. Millist keelt kasutad Sina suhtlusvõrgustikes (MSN, Facebook, Twitter, blogi jms)?
7. Millistes (avalikes) kirjalikes suhtlusolukordades peab/ei pea kasutama normkirjakeelt?
 - seadused, riigikogu, valitsuse, ministriumide asjaajamine, ametiasutuste dokumendid
 - reklaam ja meedia
 - suhtlusportaalid (MSN, Facebook, Twitter)
 - avalike elu tegelaste sõnavõttud
 - populaariteadus
 - avalik ruum (kauplused, kohvikud jms)
 - jututoad
 - blogid

LISA 3

Intervjuu 7. klassi poiste Markus Roosti, Markus Punase ja Arnis-Avar Sammalpürgiga

Räägite igapäevases koolielus vahetundides ja vabal ajal omavahel inglise keeles.

Põhjendage, miks te seda teete. Miks on inglise keel teie jaoks nii tähtis?

See on meie jaoks kõige arusaadavam ja lihtsam keel. Me oleme seda õppinud juba väga noorelt televisioonist ja arvutimängudest.

Kui palju kasutate inglise keelt koolivälisel ajal? Millistes olukordades?

Kogu aeg, ainult mitte siis, kui me räägime õpetaja või mõne täiskasvanuga või inimesega, kes ei oska inglise keelt.

Millistel teemadel vestlete?

Väga paljudel teemadel – sotsiaalmeedia, mängud, poliitika ja mis maailmas toimub, sarjadest, üldse elust.

Kuidas hindate oma inglise keele oskust?

Me oskame väga hästi, aga alati õpime juurde. Kui hinnata 10 palliga, siis 9,5.